Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet



1.11.2024

LAUSUNTO

Eduskunta
Talousvaliokunta

Talousvaliokunnalle

**TEM:n vastine talousvaliokunnalle koskien lausuntoja Hallituksen esityksestä HE 86/2024 vp *Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Teollisuustuki Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä annetun lain muuttamisesta***

Viitaten 24.10.2024 talousvaliokunnan pyyntöön, työ- ja elinkeinoministeriö toteaa vastineessaan hallituksen esityksestä annettuihin lausuntoihin seuraavaa.

Useissa lausunnoissa nostettiin esille lakimuutoksen ohella myös ministeriön asettaman Tesin uusi sijoitusstrategia –työryhmän ehdotus. Vaikka tämä ehdotus ja käsittelyssä oleva hallituksen esitys ovat periaatteessa eri asioita, ne liittyvät kuitenkin samaan asiakokonaisuuteen, jolloin TEM kommentoi myös eräin osin näitä lausuntoja.

## *Yleistä*

Lausunnonantajat suhtautuivat valtion pääomasijoitustoiminnan keskittämiseen ja toiminnan tehostamiseen lähtökohtaisesti positiivisesti. Synergiahyödyt tulevat kuitenkin konkreettisiksi vasta tietyn siirtymäajan jälkeen, kuten hallituksen esityksessä todetaankin.

Eräissä lausunnoissa pidettiin hyvänä, että kysymyksessä on ns. aikaa kestävä puitelaki, joka mahdollistaa valtion pääomasijoitusyhtiön toiminnan ottaen huomioon toimintaympäristön muutokset ml. pääomasijoitusmarkkinan kehityksen sekä aina kulloinkin voimassa olevan hallitusohjelman tavoitteet. Ministeriö lisää, että aikaisemman käytännön mukaisesti omistajaohjauksella asetetaan jatkossakin yhtiön toiminnalle strategiset tavoitteet ja seurantamittarit.

Laajaa kannatusta lausunnoissa sai emoyhtiö Tesin markkinaehtoisen toiminnan jatkaminen. Valtiontukea sisältävän toiminnan erottaminen Tesin tytäryhtiöön Teollisuustuki Oy:öön nähtiin yleisesti myönteisenä seikkana.

Monet lausunnonantajat pitivät hyvänä tavoitteena Tesin teollisuuspoliittisten roolin vahvistamista koskevia yleisiä tavoitteita.

***Hallituksen esitystä koskevat näkökohdat***

Lausunnoissa yleensä ottaen kannatetaan esitystä. Eräitä esille nostettuja näkökohtia kommentoimme ohessa.

Business Finland kannattaa HE:tä, mutta korostaa, että yhtiökokonaisuuden toiminta on suunniteltava niin että yhtiöiden palvelupolku on saumaton. Julkisen vallan tehtävät 4 § 2-4 mom., 5-7 §:t samoin kuin Teollisuustuki Oy:n ohjaamiseen liittyvien tehtävien eriyttäminen ministeriölle ja Teollisuussijoitus Oy:lle tulee suunnitella huolellisesti, jotta yhtiön toiminnan ohjaus ja päätöksenteon vastuukysymykset ovat selkeät.

BFVC kannattaa esitystä, mutta huomauttaa myös, että Teollisuustuki Oy:n ohjauksen jakaminen kahdelle taholle voi olla ongelmallista käytännön toiminnan kannalta.

EK kannattaa esitystä ja korostaa mm. markkinan rahoituskapeikkoihin keskittymistä, riittävä pääomitusta, elinkeinopoliittista tehtävää sekä kotimaisen omistajuuden kehittämistä.

Finnvera Oyj kannattaa esitystä mutta esittää täydennyksenä, että Tesin tietojenvaihtosäännöstä laajennettaisiin Team Finland –yhteistyötoimijoihin.

Fiban kannattaa ehdotusta, mutta suosittaa pääomasijoitusrahastoihin sijoittamisen jatkamista, muuten tämä alue siirtyy ulkomaisille sijoittajille. Fibanin lausunnossa ei kannateta virkamiesjäseniä Teollisuussijoituksen hallitukseen – talousvaliokunnan kuulemisessa kuitenkin kiinnitettiin huomiota siihen, että säädösesitys ei koske emoyhtiö Teollisuussijoitusta vaan valtiontukiehtoiseen sijoitustoimintaa keskittyvää Teollisuustuki Oy:tä).

Ilmastorahasto esittää merkittävän haitan kiellon lisäämistä hankkeisiin. Keva kannattaa sijoitustoiminnan rakenteiden yksinkertaistamista, mutta ei kuitenkaan valtion aktiviteetin kasvattamista. Eräissä lausunnoissa käydään keskustelua markkinapuutteen käsitteestä. Merkittävänä markkinapuutteena pidetään kansainvälisen kokoluokan rahastojen puuttumista, ml. teollisen mittakaavan hankkeisiin keskittyvien rahastojen puute. Pääomasijoittajat ry kannattaa toimijoiden yhdistämistä, mutta pelkää, että painotuksen väheneminen rahastosijoituksissa johtaisi rahastokentän näivettymiseen.

TEM katsoo, että edellä tiivistetyt lausunnoissa esiin nostetut perustellut näkökohdat eivät varsinaisesti anna aihetta tarkistaa hallituksen esityksen sisältöä. Näkökohdat tullaan kuitenkin huomioimaan, kun ministeriö viimeistelee yhtiön omistajaohjauksen strategiakokonaisuutta (ml. sijoitusstrategia) loppuvuodesta 2024. Erityisesti ministeriö tulee kiinnittämään huomiota konsernimallin eli erillisten emo- ja tytäryhtiöiden ohjaukseen ja päätöksenteon vastuunjakoon liittyviin havaintoihin. Samoin TEM tulee selvittämään mahdollisuudet hallinnonalan toimijoiden laajempaan tietojenvaihtoon.

TEM on jo erikseen huomauttanut painovirheestä HE:ssä: 4 § 4 momentissa oleva viittaus pitäisi olla momentteihin 2 ja 3, ei 1 ja 2 kuten siinä nyt lukee. Toivomme tämän huomioimista Tav-mietinnössä.

***TEM-kommentit strategiaan liittyvään keskusteluun***

Ministeriö toteaa, että useissa lausunnoissa nostettiin esille näkökohtia, jotka liittyivät hallituksen esityksen sijasta ensisijaisesti ministeriön asettaman työryhmän ehdotukseen Tesin uudeksi sijoitusstrategiaksi. TEM korostaa, että ministeriössä ei ole vielä tehty lopullista linjausta sijoitusstrategiasta, mutta päätöstä tehtäessä tutkitaan huolella esityksen saama laaja lausuntopalaute (määräaika lausunnoille oli 14.10.2024, ja lausuntoja saatiin määräaikaan mennessä runsaalta 60 eri taholta).

Kannanottona työryhmän ehdotukseen Tesin uudeksi sijoitusstrategiaksi liittyen yhtiön kaventuva rooli rahastokentässä nähtiin useissa talousvaliokunnalle osoitetuissa lausunnoissa haitallisena kehityssuuntana pääomasijoitusmarkkinoiden ja kasvuyritysten näkökulmasta. Joissain lausunnoissa korostettiin sitä, että Tesin sijoituksille olisi tarve myös seed- ja buy-out rahastopuolella (ml. kasvavien T&K-panosten hyödyntäminen kaupallisesti) sekä hallinnointitiimin 3. ja 4. varainkeruukierroksilla.

Ministeriö toteaa, että Tesillä olisi jatkossakin laaja-alainen tehtävä Suomen pääomasijoitusmarkkinoiden kehittämisessä. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että työryhmän ehdotuksen mukaan Tesi sijoittaisi pääsääntöisesti kahteen ensimmäiseen rahastoon (varainkeruukierrokseen), mutta työryhmän ehdotuksessa olisi myös joustoa perustelluissa tilanteissa. Työryhmä erityisesti kannusti hallinnointiyhtiöitä laajentamaan jo alkuvaiheessa potentiaalista sijoittajajoukkoa niin kotimaassa kuin kansainvälisiltä markkinoilta. Ministeriö käsittelee lausuntopalautetta ennen ministeriön esitystä Tesin uudeksi sijoitusstrategiaksi, ja harkitsee huolella mahdollisia sijoituksia perustelluissa tapauksissa myös buy-out rahastoihin, jotka edistäisivät mittelstand-yritysten luomista ja kasvua tai muita Tesille annettuja hallitusohjelman mukaisia tavoitteita.

Monet lausunnonantajat kiinnittivät huomiota Tesin suoran sijoitustoiminnan volyymin kasvuun ja sen vaikutuksiin yksityisten sijoittajien näkökulmasta. Rahastosijoitukset kanavoivat enemmän yksityistä rahaa kohdeyrityksiin verrattuna suoriin sijoituksiin. Osassa lausuntoja suhtauduttiin kriittisesti työryhmän ehdotukseen Tesin sijoitusstrategiaksi mukaiseen Tesin ”lead-sijoittajan” rooliin ja kykyyn valita voittajayrityksiä tai luoda uusia tai vahvistaa toimialoja/osaamiskeskittymiä. Ministeriön näkemyksen mukaan Tesin tehtävänä on toimia markkinaehtoisesti, täydentää pääomasijoitusmarkkinoita ja väistyä yksityisen sijoittajien tieltä, ei syrjäyttää markkinatoimijoita. Tesin toimiminen ns. lead-sijoittajana olisi lähtökohtaisesti poikkeuksellista, ja toteutuisi vain silloin, jos yksityistä toimijaa ei markkinasta löydy.

Lopuksi työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että se käsittelee parhaillaan työryhmän ehdotusta Tesin uudeksi sijoitusstrategiaksi ja arvioi huolella strategian saamaa lausuntopalautetta erityisesti lausunto.fi – palvelussa sekä talousvaliokunnalle osoitettuja lausunnoissa. Tavoitteena on laatia ministeriön ehdotus uudeksi Tesin sijoitusstrategiaksi ottaen huomioon hallitusohjelman asettamat tavoitteet yhtiön toiminnalle, toimintaympäristön viimeaikaisen kehityksen sekä soveltuvin osin laajan lausuntopalautteen.

Alustavan virkamiesnäkemyksen mukaan yhtiön sijoitusstrategia saattaisi edellyttää asian läpikäymistä myös talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa. Työ- ja elinkeinoministeriön on tarkoitus vahvistaa Tesin omistajaohjaajana Tesille uusi sijoitusstrategia loppuvuoden 2024 aikana.

Kari Virtanen

Teollisuusneuvos

Mikko Huuskonen

Teollisuusneuvos